УДК 342.9

Анна Олексіївна ТРОФИМЕНКО,
слухач 1 курсу магістратури факультету № 3 Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:
Олена В'ячеславівна ДЖАФАРОВА,
професор кафедри адміністративної діяльності поліції факультету № 3 Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор

ПЕРСПЕКТИВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНСТИТУТІВ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ЯК СУБ'ЄКТА АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

На даний час в Україні проходить етап реформування державного управління і він відзначається посиленням боротьби з корупцією, зокрема в частині вдосконалення нормативно-правового та інституційного забезпечення. В умовах політичного, економічного та правового реформування особлива увага приділяється взаємодії інститутів громадянського суспільства з органами державної влади. Залучення представників громадськості до реалізації державної політики стає загальною практикою для міністерств та інших центральних органів виконавчої влади. В Україні зафіксовано високий рівень активності громадських організацій, завдяки реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства на 2016–2020 роки [1; 2; 3].

Беручи до уваги той факт, що корупція є суспільно-політичним продуктом, а подолання її можливе лише за умови плідної співпраці державних посадовців та інститутів громадського суспільства, актуальним питанням є визначення значення інститутів громадянського суспільства у реалізації антикорупційної політики держави.

Проблеми і перспективи участі інститутів громадянського суспільства у реалізації державної політики, зокрема щодо протидії корупції, викликають зацікавленість науковців і практиків в Україні та закордоном.

Так, В. А. Завгородній, розглядаючи ці питання, приділяє увагу взаємодії громадських організацій з органами внутрішніх справ. В свою чергу, П. О. Кабанов опікується формами

© Трофименко А. О., 2018

роботи інститутів громадянського суспільства з органами державної влади. Д. Г Заброда вважає, що інститути громадянського суспільства фактично є суб'єктами боротьби з корупцією.

Не дивлячись на те, що багато вчених розглядають це питання, воно все ж потребує більш детального вивчення та аналізу, цим зумовлена **актуальність** даної теми. Запобігання і боротьба з корупцією набуває більшої ефективності та змісту, коли органи держави тісно співпрацюють з інститутами громадянського суспільства. Адже, корупція в Україні перетворилась із явища локального характеру у системну суспільну хворобу, яка проникла у сфери політики, державного регулювання та бізнес відносин. Тож, досягти помітних результатів у протидії цій проблемі можна лише злагодженими спільними зусиллями держави і громадянськості.

Громадянське суспільство – це сукупність недержавних організацій, які представляють волю та інтереси громадян. Воно включає в себе сім'ю і приватну сферу, тобто «третій сектор» суспільства паралельно з державою та бізнесом. Елементами громадянського суспільства є різні об'єднання (професійні, творчі, спортивні, конфесійні тощо), що охоплюють всі сфери суспільного життя [4].

В Україні до інститутів громадянського суспільства відносять: громадські організації; релігійні організації; благодійні організації; професійні спілки; об'єднання професійних спілок; творчі спілки; асоціації; організації роботодавців; недержавні засоби масової інформації.

При цьому громадському об'єднанню, фізичній, юридичній особі не може бути відмовлено в наданні доступу до інформації стосовно компетенції суб'єктів, які здійснюють заходи щодо запобігання корупції, а також стосовно основних напрямів їх діяльності. Така інформація надається в порядку, встановленому законом.

Співпраця влади із інститутами громадянського суспільства у формуванні антикорупційної політики є досить активною та призводить до досягнення позитивних результатів [5].

Для забезпечення участі громадськості у формуванні, реалізації та моніторингу державної антикорупційної політики, а також здійснення громадського контролю за діяльністю спеціалізованих антикорупційних органів при них

створено громадські ради. Так, громадські ради функціонують при Національному антикорупційному бюро України та Національному агентстві з питань запобігання корупції.

Незважаючи на значні досягнення у здійсненні громадського контролю та допомогу громадськості у реалізації антикорупційної політики, запобіганні та протидії корупції, виявилось, що влада здебільшого вважає представників громадянського суспільства небезпечними опонентами, а не партнерами. Саме антикорупційний сектор, який має найбільший ризик конфлікту з державою, ставлять «у стійло» та створюють для його активістів можливості опинитись «під кримінальною статтею» у разі потенційної незгоди з владою чи викриття її корумпованості, що повертає в Україну загрозу авторитаризму [6].

Тож, необхідно не лише скасувати нещодавні негативні правки до антикорупційного законодавства, а й запровадити повний законодавчий захист викривачів – від етапу обрання захищеного каналу для повідомлення про корупцію до отримання ними гарантій конфіденційності, фінансового і трудового захисту. Відповідний законопроект № 4038-а «Про захист викривачів і розкриття інформації про шкоду або загрозу суспільним інтересам» ще з липня 2016 року знаходиться у Верховній Раді України [7].

Ініціатива «Разом проти корупції» є унікальним прикладом позитивної співпраці громадськості з Урядом, але певні міністерства, зокрема МОЗ, МЕПР та Державне агентство з електронного врядування, ще мусять продемонструвати кращий прогрес в імплементації визначених антикорупційних заходів. На жаль, в інших випадках все ще зберігається розрив між пропозиціями громадськості та прийнятими владою управлінськими рішеннями, оскільки державі досить складно сприймати щось ззовні [6].

Співпраця з громадськістю має вийти на новий рівень, із створенням механізмів відповідальності за відмову держави від такої співпраці або неналежного виконання затверджених рішень. Владі також варто створити можливості для потужнішого залучення приватного сектору в антикорупційну діяльність. Посилення адвокації кінцевого продукту задля його правильного сприйняття, недопущення практики «вміти готувати, але не вміти подавати» так само стане у нагоді. Необхідно обрати п’ятого члена НАЗК для рівного розподілу функцій

між усіма його членами, побудувати ефективну співпрацю з новосформованою Громадською радою при НАЗК [6].

Список бібліографічних посилань

1. Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства на 2016–2020 роки // Урядовий портал : Єдиний веб-портал виконавчої влади України. https://www.kmu.gov.ua/ua/gromadskosti/gromadyanske-suspilstvo-i-vlada/spriyannya-rozvitku-gromadyanskogo-suspilstva/nacionalna-strategiya-spriyannya-rozvitku-gromadyanskogo-suspilstva-v-ukrayini-na-2016-2020-roki (дата звернення: 12.11.2018).

2. Адміністративна відповідальність за корупційні правопорушення : наук.-практ. посіб. / за заг. ред. Ю. М. Дьоміна. Київ : Національна академія прокуратури України, 2014. 304 с.

3. Аналіз практики застосування адміністративними судами окремих положень Закону України «Про очищення влади» // Вищий адміністративний суд України : офіц. веб-сайт. URL: http://www.vasu.gov.ua/sudovapraktika/uzagalnennya/analiz_ochishenna_vladi (дата звернення: 12.11.2018).

4. Громадянське суспільство // Вікіпедія : віл. енцикл. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Громадянське_суспільство (дата звернення: 12.11.2018).

5. Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки : закон України від 14.10.2014 1699-VII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1699-18 (дата звернення: 12.11.2018).

6. Альтернативний звіт // Протидія корупції : сайт / Центр політико-правових реформ. URL: http://pravo.org.ua/ua/news/20872041-1.4.-uchast-gromadyanskogo-suspilstva-ta-biznesu-u-viroblenni-ta-monitoringu-realizatsiyi-antikoruptsiynoyi-politiki (дата звернення: 12.11.2018).

7. Про захист викривачів і розкриття інформації про шкоду або загрозу суспільним інтересам : проект закону України от 20.07.2016 № 4038-а // Ліга:Закон : правовий портал. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JH34668A.html (дата звернення: 12.11.2018).

Одержано 22.11.2018